

نیازسنجی های آموزشی و مهارتی متناسب با فرصت های کارآفرین و اشتغال بر اساس رویکرد اقتصاد مقاومتی در شهرستان رازوجرگلان در سال ۱۳۹۹

تهمینه شاکری

کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد بجنورد.

نام نویسنده مسئول:

تهمینه شاکری

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۵/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۰۶

چکیده

امروزه مسئله ارزیابی و سنجش نیازهای آموزشی و مهارتی متناسب با فرصت های کارآفرین و اشتغال و آموزش آنان، جزء مسائل ضروری تشخیص داده شده است که باید برای رفع آن اقدام شود. هدف اصلی این پژوهش نیازسنجی های آموزشی و مهارتی متناسب با فرصت های کارآفرین و اشتغال شهرستان رازوجرگلان با رویکرد اقتصاد مقاومتی بود. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش در گروه تحقیقات توصیفی - پیمایشی از نوع نیازسنجی می باشد. جامعه آماری در بخش مصاحبه متخصصان و مدیران شهرستان رازوجرگلان و در حوزه کمی شامل مدیران، کارشناسان و دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان رازوجرگلان می باشد که در بخش مصاحبه ۱۱ نفر به شیوه هدفمند و در بخش کمی تعداد ۱۹۵ نفر به شیوه تصادفی طبقه ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه محقق ساخته نیازسنجی آموزشی منطقه رازوجرگلان بود که توسط مبانی نظری و همچنین مصاحبه با خبرگان طراحی شد. ابتدا عوامل از پیشینه استخراج و این عوامل توسط اساتید بررسی و بومی سازی شد. تا نیازهای آموزشی متناسب با فرصت های کارآفرین و اشتغال شهرستان رازوجرگلان (تعیین سطح مطلوب) مشخص شود. برای ارزیابی و سنجش روایی پرسشنامه از روش اعتبار صوری و محتوایی استفاده شد. پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ انجام شد و مقدار ضریب پایایی برای پرسشنامه ۰/۹۸۲ بدست آمد. داده های گردآوری شده توسط نرم افزار SPSS-24 با استفاده از میانگین پردازش شد. یافته ها نشان داد رشته های تربیت معلم، آموزش و ترویج کارآفرینی، مددکاری اجتماعی، اقتصاد کشاورزی و کارآفرینی با گرایش کسب و کار در شاخه علوم انسانی، رشته های مامایی، پرستاری، زنبورداری، پزشکی، بهداشت محیط، حرفه ای و عمومی و دامپزشکی در شاخه علوم تجربی، رشته های تولیدی سازه های بتن و آجر، شهرسازی و نقشه کشی، راه سازی، مهندسی آبیاری، مهندسی عمران در شاخه فنی و مهندسی، رشته های بهداشت و پرستاری، مامایی، فوریت های پزشکی، علوم تغذیه، رادیولوژی در شاخه پیراپزشکی، رشته های قالی بافی، پرورش کرم ابریشم، صنایع دستی، خیاطی و گلدوزی، چرم دوزی و طراحی دوخت برای کارآفرینی خواهان و رشته های کارآفرینی، پرورش اسب، پرورش کرم ابریشم، دامپزشکی، و زنبورداری برای کارآفرینی برادران در الویت اول تا پنجم قرار دارند. در نهایت ۷ رشته شامل رشته کارآفرینی، قالی بافی، بهداشت و پرستاری، پرورش اسب، کرم ابریشم، دامپزشکی و تربیت معلم متناسب با نیازهای شهرستان تعیین گردید. **واژگان کلیدی:** نیازسنجی آموزشی، نیازسنجی مهارتی، فرصت کارآفرین، اشتغال، اقتصاد مقاومتی.

مقدمه

انقلابی که در دهه های اخیر در مفهوم سرمایه انسانی رخ داد، موجب شد موضوع تقاضای اجتماعی برای آموزش به یکی از مهم ترین دغدغه های بشر تبدیل شود. امروزه تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی در جامعه ایران به دلایل مختلف بسیار بالاست. از این رو، دانشگاه ها هم باید به این نیاز عظیم اجتماعی پاسخ دهند و هم پاسخگوی نیازها و تقاضای صاحبان صنایع باشند. برای این منظور آنها باید به تولید دانش و روزآمد کردن آموزش ها در جهت کاربست این دانش با محوریت نیازهای اجتماعی و بازار کار همت گمارند (انتظاربان و طهماسبی، ۱۳۹۰). یکی از مهم ترین ویژگی های انسان توانمند، داشتن دانش و مهارت است. مهارت شامل کلیه توانایی های ابتدایی لازم است که انجام کار را در شرایط تعیین شده عملی می سازد (میرسپاسی، ۱۳۸۴). آموزش های فنی و حرفه ای نقش مهمی در تشکیل سرمایه انسانی از طریق تربیت نیروهای ماهر مورد نیاز بازار کار در کشورهای مختلف جهان ایفا می کنند. این آموزش ها در کشورهای در حال توسعه نه تنها عهده دار تربیت نیروی کار مورد نیاز بخش های مختلف اقتصاد این کشورها هستند که از طریق بستر سازی خود اشتغالی، به حل مشکل بیکاری نیز کمک می کنند. به علاوه، این آموزش ها راه میان بری در مسیر تربیت نیروی انسانی نیز به شمار می آیند؛ چرا که از یک سو با توجه به بهره مندی این آموزش ها از مبانی علمی و استفاده از روش های پذیرفته شده آموزش های کلاسیک راه خود را از یادگیری برمبنای تجربه عملی صرف جدا کرده و از این طریق راه دراز مدت و غیر علمی این نوع فراگیری را کوتاه کرده است (اوتز، ۲۰۱۰). این آموزش ها، آموزش هایی هستند که موجب ارتقاء دانش و مهارت های افراد شده و امکان به فعلیت رساندن استعداد های نهفته افراد را افزایش می دهد (نیرومند و همکاران، ۱۳۹۱). شاید بتوان آدم اسمیت را نخستین فردی دانست که به رابطه اشتغال و بهره وری با آموزش توجه کرده است. به نظر وی اگر فردی با صرف وقت زیاد آموزش ببیند و وارد شغل متناسب و سازگار با مهارت و تخصص خود شود، بارزتر از یک ماشین گران قیمت است (باومن، ۱۹۸۶). امروزه در ادبیات علمی از کارآفرینی به عنوان موتور حرکت توسعه صنعتی و اقتصادی ذکر می شود. امروزه وجود کارآفرینی در سازمان ها جهت بقای آنها امری ضروری به نظر می رسد. دلیل آن هم قرار گرفتن در محیط رقابتی دنیای امروز است که سازمان ها را وادار می کند با استفاده از کارآفرینان از این قافله عقب نمانند و از گردونه خارج نشوند. کارآفرینی یک تفکر و اندیشه قابل پرورش و کوشش اصولی و اکتسابی است. جوهر اصلی کارآفرینی، خلاقیت و نوآوری است (صادق عمل نیک، ۱۳۹۲). کارآفرینان، افراد یا گروه هایی هستند که به شکل مستقل یا از جانب یک سیستم سازمانی عمل می کنند، سازمان هایی جدید ایجاد می کنند یا اقدام به نوآوری و احیای سازمانی می کنند که قبلاً وجود داشته است (کریسمن و کلرمانس، ۲۰۰۶: ۶۱). آموزش کارآفرینی، فرایندی نظام مند، آگاهانه و هدفگراست که طی آن، افراد غیر کارآفرین، ولی با توان بالقوه، به صورت خلاق تربیت می شوند. در این زمینه، سازمان جهانی یونسکو در کنفرانس جهانی در سال ۱۹۹۸ با به رسمیت شناختن ارزش و حمایت از کارآفرینی و مهارت های آن در آموزش عالی، حمایت خود را برای مهم بودن آموزش کارآفرینی اعلام کرد (ملکی پور و همکاران، ۱۳۹۵). تولید دانش در کنار انتشار موفق و کاربرد موثر آن در تولید به یک هدف جهانی تبدیل شده و بسیاری از کشورهای دنیا به دنبال روش هایی برای انتقال دانش و فناوری حاصل از تحقیقات دانشگاهی از طریق کانال های کارآفرینی هستند. به همین دلیل بیشتر دولت ها علاقمند به تحقیقات دانشگاهی و به کارگیری نتایج حاصل از این تحقیقات برای توسعه صنایع خود هستند. کارآفرینی دانشگاهی به معنی مشارکت دانشگاه ها در توسعه اقتصادی است (یداللهی فارسی و همکاران، ۱۳۹۰). امروزه به دلیل نبود زمینه های لازم برای جذب و اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی و عدم توانایی آنها در خلق فرصتها و ایجاد زمینه کار برای خویش، مشکل کاربایی و کارآفرینی به مسئله مهمی برای فارغ التحصیلان دانشگاهی تبدیل شده و می تواند به شکل گیری بحرانها و آسیبهای اجتماعی متعددی بشود که بررسی بیشتری را می طلبد. یکی از راهکارهای مناسب و مطمئن برای حل این مسئله توانمند کردن آنها به مهارت کارآفرینی در طول تحصیلات دانشگاهی است و بدلیل برخی آسیب ها در زمینه های تربیت و آموزش کارآفرین دانشجویان مهارت های لازم را در این زمینه کسب نمی کنند (طالبی و فیضی، ۱۳۹۴). نظام آموزش عالی رکن مهم آموزش و پرورش نیروهای متخصص مورد نیاز جامعه است که بنا به دلایل

1. Oates

2. Bowman

3. Chrisman & Kellermanns

متعدد و با توجه به پژوهش‌ها دانش‌آموختگان این نظام کارآمدی و توانمندی لازم را برای اشتغال نداشته و در سال‌های اخیر با معضل بیکاری و عدم اشتغال در بخش خصوصی و دولتی رو به رو هستند. در این رابطه در کشورهای مختلف راهکار را کارآفرینی دانسته‌اند. در واقع کارآفرینی و آموزش آن را باید یکی از ضروریات هزاره جدید دانست. در این راستا آموزش کارآفرینی یکی از مهم‌ترین فعالیت‌ها می‌باشد که اجرای برنامه‌های آن از سطح خانواده، مدرسه تا دانشگاه و سازمان گسترده شده است. آموزش عالی می‌تواند با آموزش‌های کارآفرینانه و از طریق انتقال دانش کاربردی در زمینه اشتغال، ایجاد مهارت‌ها و توانایی‌های مورد نیاز در زمینه کارآفرینی، بسترسازی لازم را برای توانمندی دانشجویان به عمل آورد (ارزانش و خسروی پور، ۱۳۹۶). آموزش عالی در جهان سوم، نهاد بسیار مهمی را تشکیل می‌دهد، نه تنها به لحاظ اینکه تربیت نخبگان را بر عهده دارد و مبنایی را برای جامعه ای برخوردار از تکنولوژی مهیا می‌سازد، بلکه از این منظر مهمترین نهاد فکری است که تاثیر بسیار گسترده‌ای بر فرهنگ، امور سیاسی و اقتصادی و ... دارد. توجه جدی دانشگاه‌ها به مواردی همچون ایجاد دوره‌ها و رشته‌های آموزش کارآفرینی برای دانشجویان، تغییر اساسی در روش‌های تدریس و محتوای آموزش‌های دانشگاهی در راستای همسو کردن آنها با ضرورت‌های کارآفرینی و توسعه توانمندی کارآفرینانه دانشجویان، از جمله مهمترین اولویت‌های برنامه‌های درسی آموزش عالی ایران است (خسروی پور و همکاران، ۱۳۹۸). زابری و خسروی پور (۱۳۹۷) در پژوهش خود نشان داد کارآفرینی، می‌تواند به عنوان یک استراتژی برای ایجاد فرصت‌های شغلی دانش‌آموختگان در نظر گرفته شود. تاج‌آبادی و همکاران (۱۳۹۲) نیز به این نتیجه رسیدند که آموزش‌ها در جهت توسعه کارآفرینی و اشتغال‌زایی به عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری بالاخص بیکاری ساختاری که ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی می‌باشد، نگریده می‌شود. در واقع خصیصه این آموزش‌ها، نوعی پرورش کارآفرینی است، به این معنی که افراد پس از کسب مهارت و تخصص دانش فنی، قادر خواهند بود که فرصت‌های شغلی مناسبی را به دست آورند و یا در نهایت فرصت شغلی ایجاد نمایند. همچنین نشان دادند یکی از اهداف آموزشی کارآفرینی در این آموزش‌ها، بهبود توانایی‌های فردی و تخصصی مهارت‌آموزان است. آموزش فنی و حرفه‌ای می‌تواند از طریق دانش‌افزایی، باعث افزایش فرصت‌های بازار شده و سطح تقاضای کارآفرینی را ارتقاء بخشد.

مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۹ در دیدار با کارآفرینان، بحث اقتصاد مقاومتی را مطرح کردند و نیاز اساسی کشور برای کارآفرینی را آمادگی کشور برای جهش و فشار اقتصادی دشمنان معرفی نمودند و دانشگاه را به عنوان یکی از نهادهای مهم فرهنگی معرفی کردند که در جامعه می‌تواند نقش آفرینی کند. ایشان در دیدار با پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش بنیان تأکید کردند که ثروت آفرینی از طریق علم، اقتصاد کشور را به شکوفایی حقیقی خواهد رساند. رهبرانقلاب اصطلاح اقتصاد مقاومتی برای اولین بار در ایران در سال ۱۳۸۹ از سوی مقام معظم رهبری در دیدار با جمعی از کارآفرینان کشور مطرح شد و پس از آن نیز در سخنرانی‌های متعددی مورد تأکید ایشان قرار گرفت. اقتصاد مقاومتی آمادگی و مقاومت در برابر توطئه‌ها و برنامه‌های کشورهای دیگر است. در شرایطی که تجارت و تعاملات بین‌الملل برای آن کشور مجاز نمی‌باشد. بر این اساس اقتصاد مقاومتی، تنها تبدیل‌کننده تهدید تحریم به فرصت خواهد بود. از نظر رهبر معظم انقلاب معنای اقتصاد مقاومتی آن است که کشور اقتصادی داشته باشد که هم روند روبه رشد اقتصادی در آن محفوظ بماند و هم آسیب‌پذیری را کاهش دهد. یعنی وضع اقتصادی به نحوی باشد که در مقابل ترندهای دشمنان که همیشگی و به شکل‌های مختلف خواهد بود، کمتر آسیب ببیند و اختلال پیدا کند (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۱). امروزه دانشگاه جزء مهمترین و تاثیرگذارترین نهاد توسعه اجتماعی فرهنگی و اقتصادی است. به طوریکه این روزها بحث اقتصاد مقاومتی توجه دانشگاه‌ها را به عنوان موتور محرک اقتصادی به وسیله تجاری سازی دارایی فکری بخود جلب نموده است (امیری لولاکی و همکاران، ۱۳۹۳). در نظام آموزش عالی نیز اقتصاد مقاومتی به عنوان یک فرصت نیازمند بررسی است. بنابراین باتوجه به ماهیت اقتصادی مقاومتی مبنی بردورن‌زا بودن و اتکا بر توانمندی‌های خود و از طرف دیگر اتحاد آن با کارکردهای آموزش عالی در تولید دانش و ارائه خدمات اقتصاد دانش محور را خواهیم داشت. تأکید اقتصاد دانش محور بر نیروی انسانی با کیفیت دانش در خدمت نیازهای توسعه‌ای و خدمات در خدمت نیازهای حال و آینده است (محمدی و همکاران، ۱۳۹۵).

مقاوم سازی درونی اقتصاد، یک راهبرد بلندمدت است که تنها تحت تدابیر خاصی می‌تواند محقق شود. در کشوری مانند ایران که به شدت وابسته به درآمدهای نفتی است، توسعه بخش‌های مولد اقتصاد، به خصوص بخش صنایع می‌تواند گام مهمی

در مقاوم سازی اقتصاد به شمار آید. امروزه نقش دانش و نوآوری در رشد و توسعه صنایع بر کسی پوشیده نیست و به ویژه در جوامع در حال توسعه، دانش و نوآوری جز ارکان مهم جریان توسعه اقتصادی به حساب می آیند. به طور کلی، موتور اصلی رشد و ایجاد ثروت در دنیای امروز، دانایی است و دانش بیش از عوامل سنتی نظیر کار و سرمایه، در توسعه ملی نقش دارد. دانشگاه به عنوان نهاد تولیدکننده علم، می تواند نقشی حیاتی در رشد و توسعه صنایع دانش پایه و شکل گیری اقتصاد دانش بنیان ایفا کند. اما تجربه نشان داده است که خلق و ابداع دانش و فناوری در دانشگاه ها و تولیدات در بخش صنایع ایران، ارتباط ضعیفی با یکدیگر داشته و این دو نهاد از نیازها و نقاط قوت یکدیگر بی اطلاع اند. در حالی که ارتباط دو نهاد دانشگاه و صنعت از ضروری ترین مناسبات هر جامعه است که می تواند به رشد و شکوفایی یکدیگر و ارتقا و بهبود شرایط کل جامعه یاری برساند (عظیمی و همکاران، ۱۳۹۵). در شرایط فعلی اقتصاد ایران انتظار می رود که دولت با توجه به دستور مقام معظم رهبری در اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و برای تسریع در انجام واگذاری بخشهای مختلف اقتصادی به بخش خصوصی در راستای اهداف برنامه چهارم و سند چشم انداز بیست ساله کشور و حرکت به سمت اقتصاد مقاومتی گام مثبتی در جهت شکوفایی اقتصادی کشور با تاکید بر افزایش رشد اقتصادی کاهش میزان بیکاری و جلوگیری از هزینه های مضاعف بردارد در مسیر تحقق رشد اقتصادی متوازن و پایدار که توان مقابله با تهدیدهای مختلف را دارا باشد تنها با حرکت به سمت اقتصاد مقاومتی امکان پذیر است (محنت فر و همکاران، ۱۳۹۳).

با توجه به مطالب بیان شده امروزه به دلیل نبود زمینه های لازم برای جذب و اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی و عدم توانایی آنها در خلق فرصتها و ایجاد زمینه کار برای خویش، مشکل کارایی و کارآفرینی به مسئله مهمی برای فارغ التحصیلان دانشگاهی تبدیل شده و می تواند به شکل گیری بحرانها و آسیبهای اجتماعی متعددی بشود که بررسی بیشتری را می طلبد. این راستا آموزش کارآفرینی یکی از مهم ترین فعالیت ها می باشد که اجرای برنامه های آن از سطح خانواده، مدرسه تا دانشگاه و سازمان گسترده شده است. آموزش عالی می تواند با آموزش های کارآفرینانه و از طریق انتقال دانش کاربردی در زمینه اشتغال، ایجاد مهارت ها و توانایی های مورد نیاز در زمینه کارآفرینی، بستر سازی لازم را برای توانمندی دانشجویان به عمل آورد. همچنین طبق بیانات مقام معظم رهبری نیاز اساسی کشور برای کارآفرینی، آمادگی کشور برای جهش و فشار اقتصادی دشمنان است و دانشگاه به عنوان یکی از نهادهای مهم فرهنگی می تواند در این زمینه نقش آفرینی کند. از طرفی در نظام آموزش عالی اقتصاد مقاومتی نیز به عنوان یک فرصت نیازمند بررسی است. مقاوم سازی درونی اقتصاد، یک راهبرد بلند مدت است که تنها تحت تدابیر خاصی می تواند محقق شود. در کشوری مانند ایران که به شدت وابسته به درآمدهای نفتی است، توسعه بخش های مولد اقتصاد، به خصوص بخش صنایع می تواند گام مهمی در مقاوم سازی اقتصاد به شمار آید و با توجه به وضعیت حال حاضر کشورمان که با بحران بیکاری، کاهش رشد اقتصادی و تحریم های ظالمانه روبرو است توسعه و ترویج کارآفرینی در دل افراد خلاق و نوآور در نظام آموزشی آن هم در بین دانشجویان که لازمه وجودی آنها ایجاد کسب و کار هدایت افراد به بازار کار می باشد، به یک ضرورت جدی و اجتناب ناپذیر تبدیل شده است که شهرستان رازوجرگلان نیز از این قاعده مستثنی نیست و ایجاد کسب و کار در شهرستان ضرورت دارد. با توجه به مطالب فوق محقق در پژوهش حاضر به دنبال نیازسنجی های آموزشی و مهارتی متناسب با فرصت های کارآفرین و اشتغال شهرستان رازوجرگلان با رویکرد اقتصاد مقاومتی می باشد.

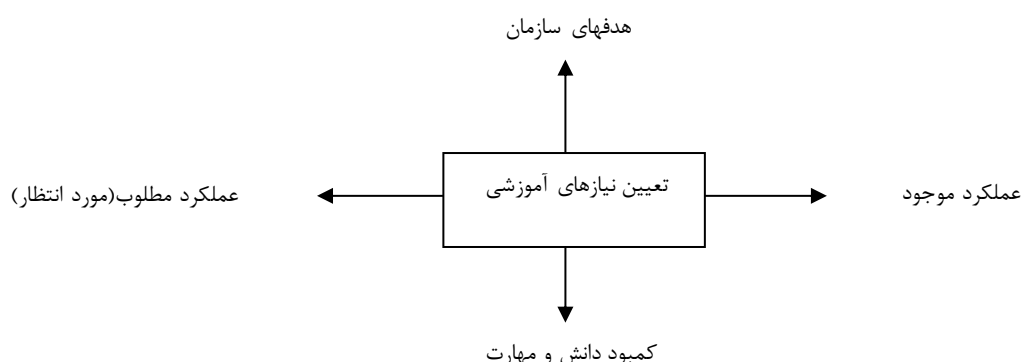
پیشینه پژوهش و مبانی نظری

نیازسنجی

باید توجه نمود که بین نیاز آموزش نیروی انسانی و فرآیند نیازسنجی رابطه مستقیم وجود دارد. اجرای آموزش به شکل کارآمد و درست صورت نمی گیرد، مگر آن که عملیات و فرآیند نیازسنجی توسط مجریان و متخصصان آموزش اجرا گردد. تعاریف مختلف از مفهوم نیازسنجی نشان داده است که نیازسنجی فرآیندی نظام دار برای تعیین اهداف، شناسایی فاصله بین وضع موجود و هدفها و نهایتاً تعیین اولویتها برای عمل می باشد. باید توجه داشت که فرآیند جمع آوری و تحلیل اطلاعات است که منجر به شناسایی نیازهای افراد، گروهها، موسسات و جامعه می شود. بنابراین به طور کلی می توان عنوان نمود، نیازسنجی، فرآیند شناسایی نیازهای مهم و فراهم کردن زمینه جهت رفع آن نیازها است و به بیانی دیگر، نیازسنجی عبارتست از شناسایی نیازها (فاصله میان آنچه هست و آنچه باید باشد) و درجه بندی آنها به ترتیب اولویت و انتخاب نیازهایی که باید کاهش یافته و حذف شود.

نیازسنجی در واقع فرآیند جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات است که براساس آن نیازهای افراد، گروه‌ها، سازمان‌ها و جوامع مورد شناسایی قرار می‌گیرد. نیازسنجی روشی نظام‌مند برای مطالعه جایگاه دانش، توانایی، ارزش، نگرش و تمایل یک گروه معین در خصوص موضوعی معین می‌باشد (مک کوالی، ۴، ۲۰۰۹).

معمولاً هر برنامه آموزشی برای ایجاد تحول و تغییر در وضعیت موجود، طراحی و سپس به اجرا گذاشته می‌شود. از این‌رو گام آغازین در یک نیازسنجی، اجرای فرآیند برنامه‌ریزی، شناسایی هدف‌ها و نقاط مطلوب است. زیرا هدف‌ها عموماً ریشه در نیازها دارند. به‌همین دلیل برای طراحی و اجرای برنامه‌های واقع‌بینانه و اثربخش، ضرورت دارد تا نیازها دقیقاً سنجیده و براساس نیازها، اهداف ویژه هر برنامه تدوین شده و سپس مجموعه اقدامات و وسایلی که به بهترین‌وجه نیازها را محقق می‌سازند، پیش‌بینی گردند. شناخت و تحلیل اثربخش نیازهای آموزشی، پیش‌نیاز یک سیستم آموزشی موفق است. شکل (۱)، عناصر چهارگانه مدل نیازسنجی را نشان می‌دهد.



شکل (۱): مدل نیازسنجی فرد و رابطه آن با هدف‌های سازمان (مک کوالی، ۲۰۰۹)

به‌طور کل دو رویکرد عمده و کلی برای نیازسنجی آموزشی وجود دارد:

۱ - رویکرد اختلافی که مبتنی بر فرآیند اندازه‌گیری مطلوبیت و فاصله بین وضعیت مطلوب و وضعیت موجود است و در آن از دو الگوی قیاسی و استقرایی استفاده می‌شود.

۲ - رویکرد تشخیصی که مبتنی بر تعریف نیاز به عنوان وجود نقص، مشکل، خواستن، ترجیح و احساس نیاز است و اغلب مسایل عاطفی علایق و نگرش‌ها را اندازه‌گیری می‌کند (حجازی، ۱۳۸۵). البته برخی صاحب‌نظران در زمینه نیازسنجی از رویکرد آزاد و رویکرد تحلیلی نام برده‌اند. به‌طور عمده در اکثر مطالعات انجام شده نیازسنجی با استفاده از رویکرد تشخیصی بوده است. روش‌ها و فنون مختلفی جهت تعیین نیازهای آموزشی وجود دارد که هرکدام اهداف، کاربردها و شرایط خاص خود دنبال می‌نمایند. شناسایی کامل این روش‌ها و انتخاب کاربرد صحیح آن‌ها برای موفقیت نیازسنجی ضرورت دارد. مناسب‌تر بودن هر روش در موقعیت و شرایط مختلف معنا پیدا می‌کند (ثمری، ۱۳۸۱).

کارآفرینی و اقتصاد مقاومتی

رهبر معظم انقلاب اسلامی بر اساس آموزه‌های اسلامی می‌فرماید: سرمایه‌گذاری و کارآفرینی کاری بزرگ و نوعی عبادت است. ایران امروز بیشتر از هر زمان دیگر به کار و کارآفرین نیاز دارد تا همچون عقابی تیزپرواز در فضای پیشرفت و آبادانی و افتخار اوج گیرد. ایشان با اشاره به اهمیت کار و کارآفرینی از دیدگاه اسلام ایجاد اشتغال را علاوه بر جنبه ثروت آفرینی، نوعی زمینه سازی برای به کارگیری گنجینه استعداد انسانی دانسته و می‌افزاید ایران امروز به کارگاه بزرگ تلاش و ابتکار و نوآوری تبدیل شده است اما این واقعیت تنها گام اول از روند پیشرفت و سرفرازی کشور است.

رهبر انقلاب اسلامی با تأکید بر نیاز اساسی کشور به کار و کارآفرینی خاطر نشان می‌کنند دو دلیل اساسی یعنی آمادگی کشور برای جهش و فشار اقتصادی دشمنان، ثابت می‌کند که ایران بیش از هر دوره دیگر به کار و کارآفرینی احتیاج دارد. ایشان

با اشاره به تحریم‌ها و فشارهای اقتصادی نظام سلطه می‌افزایند، برای مقابله با این فشارها باید اقتصاد مقاومتی واقعی به وجود آوریم که معنای واقعی کارآفرینی نیز همین است (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با کارآفرینان- ۱۶/۶/۱۳۸۹). رهبر انقلاب اسلامی بر اساس محوری بودن کارآفرینی به مسئولان هشدار می‌دهد که همه‌اها تمام و سرمایه مادی و غیرمادی می‌بایست در مسیر تحقق کارآفرینی باشد تا اقتصاد مقاومتی واقعی شکل گیرد. با نگاهی به بیانات ایشان در دیدار با کارآفرینان معلوم می‌شود که ایشان برای تحقق مفهوم کامل کارآفرینی و اقتصاد مقاومتی روش مشخص علمی و عملی در نظر دارند. ایشان در بیان راهکارهای هدف در تحقق اقتصاد مقاومتی می‌فرماید: اجرای کامل، دقیق، همه جانبه، مستمر سیاست‌های اصل ۴۴، حلال بسیاری از مشکلات است. ایشان دولت را به دو کار اساسی در این زمینه موظف کردند تا اقتصاد مقاومتی و کارآفرینی به معنای درست شکل گیرد. زیرا بدون ۱- مدیریت دقیق و عالمانه منابع مالی، ۲- بهبود فضای کسب و کار نمی‌توان امید داشت که اقتصاد مقاومتی شکل گیرد. برای تحقق اقتصاد مقاومتی لازم است که بسترهای مناسب فراهم آید که دو مورد پیش گفته در رأس آن قرار دارد. توجه به آنچه مقام معظم رهبری درباره تحقق اقتصاد مقاومتی با محوریت کارآفرینی بیان می‌کند می‌تواند جامعه اسلامی را به الگوی برتر در جهان امروز تبدیل کند و سلطه مستکبران را نابود ساخته و اجازه تحرک به دشمن ندهد و تحرکات اسلامی مبتنی بر عدالت را در جامعه جهانی سازماندهی کند (میرکازمی ریگی، ۱۳۹۴).

تحقق عدالت اجتماعی، کسب اقتدار بین‌المللی و بقای کشور، اثبات عملی کارآمدی نظام دینی و اسلامی، مرجعیت بین‌المللی و... مهم‌ترین اهداف در اقتصاد مقاومتی به شمار می‌روند. کسب موفقیت در این اهداف علاوه بر این که به صورت مستقیم تحت تأثیر بازنگری در نظام اولویت‌گذاری و نیز سیستم مدیریت اقتصادی است، به صورت غیرمستقیم تحت تأثیر زیرساخت‌هایی است که باید قبل از برنامه‌ریزی به آنها توجه داشت. این زیرساخت‌ها لزوماً به بخش اقتصاد باز نمی‌گردد و حتی جنبه فرهنگی و سیاسی دارند. اما به علت تأثیر فراوانی که بر بخش اقتصاد کشور دارند، حائز اهمیت هستند. از سوی دیگر باید توجه داشت که تحقق اهداف اقتصادی که اهداف بلندمدت هستند نیازمند دکترین‌ها و راهبردهای کلانی می‌باشند که چتر فکری خود را بر فرآیند تحقق هدف قرار داده و نحوه تحقق آن را در چارچوبی خاص پیش برد. قطع وابستگی به نفت، جنگ نامتقارن اقتصادی و... از جمله این دکترین‌ها می‌باشند.

در زمینه میل و تحقق اقتصاد مقاومتی از طریق کارآفرینی باید برنامه‌ریزی جامعه و مدونی انجام شود تا هم زمینه تحقیق و توسعه فراهم گردد و فرایند تخصیص بودجه برای این کار اصلاح و تسهیل شده و زمینه‌های کارکردی آن نیز مورد توجه قرار گیرد و هم تدابیری اندیشیده شود که متخصصان و استعدادها برتر در داخل کشور جذب شوند و امکاناتی در اختیارشان قرار گیرد تا رغبت این افراد به فعالیت در داخل کشور افزایش یافته است و تکنولوژی که در کشورهای پیشرفته به طور مرتب در حال به روز شدن است در داخل و با استفاده از تقویت فرآیند تحقیق و توسعه انجام شود (میرکازمی ریگی، ۱۳۹۴).

پرسش‌ها و فرضیه‌های پژوهش

۱. چه نیازهای آموزشی و مهارتی متناسب با فرصت‌های کارآفرین و اشتغال شهرستان رازوجرگلان با رویکرد اقتصاد مقاومتی در شهرستان رازوجرگلان موجود و قابل بررسی می‌باشد؟
۲. رشته‌های کارآفرین آموزش عالی در علوم انسانی کدام‌اند؟
۳. رشته‌های کارآفرین آموزش عالی در علوم تجربی کدام‌اند؟
۴. رشته‌های کارآفرین آموزش عالی فنی-مهندسی کدام‌اند؟
۵. رشته‌های کارآفرین آموزش عالی در پیراپزشکی کدام‌اند؟
۶. رشته‌های تحصیلی مورد نیاز برای کارآفرینی خواران متناسب با فرصت‌های کارآفرینی و اشتغال زایی در شهرستان کدام‌اند؟
۷. رشته‌های تحصیلی مورد نیاز برای کارآفرینی برادران متناسب با فرصت‌های کارآفرینی و اشتغال زایی در شهرستان کدام‌اند؟

روش تحقیق

ابزار جمع آوری داده ها در این پژوهش مطالعات کتابخانه‌ای و مروری، مقالات اینترنتی و پرسشنامه محقق ساخته و مصاحبه می‌باشد. جامعه آماری پژوهش دو بخش کمی و کیفی بود. نمونه‌گیری بخش کیفی ۱۵ الی ۲۵ نفر از خبرگان بخش آموزش عالی و اساتید دانشگاهی می‌باشد و جامعه آماری در این تحقیق حوزه‌های مختلف (آب منطقه، بخش‌داری، جهاد کشاورزی، شهرداری، منابع طبیعی، اداره کار، شبکه بهداشت، صنعت و معدن، فرمانداری، گردشگری و کارکنان و دانشجویان دانشگاه پیام نور راز و جرگلان) می‌باشد که به صورت هدفمند انتخاب شدند. در بخش کمی ۱۹۵ نفر مطابق جدول مورگان به صورت تصادفی طبقه‌ای نمونه‌گیری شد. جهت سنجش متغیرهای پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته به روش دلفی فازی به عنوان راهبرد پژوهش استفاده شد. با مراجعه به فهرست کتابخانه‌ها و استفاده از آموزه‌های استاد راهنما و کارشناسان مرحله اولیه پرسشنامه طراحی شد. این پرسشنامه برای ۲۵ نفر از اعضای هیات علمی در رشته بازرگانی و اقتصاد و کارآفرینی و کارشناسان آموزشی، مدیران منطقه در فرمانداری و جهاد کشاورزی و منابع طبیعی، اداره کار و امور اجتماعی که به صورت هدفمند انتخاب شدند، ارسال شد. پس از تجزیه و تحلیل پاسخ‌ها، یک فهرست کامل از پرسشنامه را تدوین شد. حاصل طراحی تعداد ۱۱۲ سؤال در زمینه سوال‌های پژوهش بود. نیازسنجی در رشته‌های علوم انسانی، علوم تجربی، فنی-مهندسی، پیرا پزشکی در نظر گرفته شد. همچنین در دو بعد کارآفرینی خواهران و برادران دسته بندی شد. برای ارزیابی و سنجش روایی پرسشنامه از روش اعتبار صوری و محتوایی استفاده شد. پایایی کل پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۸۲ محاسبه شد که نشان دهنده پایایی قابل قبول برای پرسشنامه بود. داده های گردآوری شده توسط نرم افزار آماری SPSS-V24 پردازش شد.

یافته های پژوهش

سؤالات اول: رشته های کارآفرین آموزش عالی در علوم انسانی کدام اند؟

جدول (۱): رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در علوم انسانی بر اساس میانگین

میانگین	تعداد افرادی که گزینه بدون نیاز را انتخاب کردند	تعداد افرادی که بیشترین نیاز را دارند	رشته‌های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در علوم انسانی در شهرستان راز و جرگلان
۳.۶۳	۵	۱۲۱	۱. رشته علوم اقتصادی
۳.۸۷	۵	۱۵۰	۲. رشته اقتصاد کشاورزی
۴.۰۶	۰	۱۵۱	۳. رشته تربیت معلم
۳.۴۸	۳	۱۱۱	۴. رشته حقوق قضایی
۳.۵۶	۱	۱۱۰	۵. رشته مدیریت مالی
۳.۶۰	۱	۱۱۴	۶. رشته مدیریت بازاریابی
۳.۳۳	۲	۱۰۱	۷. رشته مدیریت بازرگانی
۳.۲۸	۵	۹۸	۸. رشته حسابداری
۳.۸۳	۲	۱۳۴	۹. رشته روانشناسی
۳.۸۹	۲	۱۴۱	۱۰. رشته مددکاری اجتماعی
۳.۵۸	۱	۱۰۸	۱۱. رشته شهرسازی
۳.۲۷	۸	۹۳	۱۲. رشته جهانگردی و گردشگری
۳.۸۶	۱	۱۳۶	۱۳. رشته کارآفرینی با گرایش کسب و کار
۳.۹۳	۲	۱۴۴	۱۴. رشته آموزش و ترویج کارآفرینی
۳.۱۸	۵	۹۴	۱۵. رشته حقوق

جدول (۲): رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در علوم انسانی به تفکیک الویت

میانگین	الویت	رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در علوم انسانی در شهرستان راز و جرگلان
۴.۰۶	۱	رشته تربیت معلم
۳.۹۳	۲	رشته آموزش و ترویج کارآفرینی
۳.۸۹	۳	رشته مددکاری اجتماعی
۳.۸۷	۴	رشته اقتصاد کشاورزی
۳.۸۶	۵	رشته کارآفرینی با گرایش کسب و کار
۳.۸۳	۶	رشته روانشناسی
۳.۶۳	۷	رشته علوم اقتصادی
۳.۶۰	۸	رشته مدیریت بازاریابی
۳.۵۸	۹	رشته شهرسازی
۳.۵۶	۱۰	رشته مدیریت مالی
۳.۴۸	۱۱	رشته حقوق قضایی
۳.۳۳	۱۲	رشته مدیریت بازرگانی
۳.۲۸	۱۳	رشته حسابداری
۳.۲۷	۱۴	رشته جهانگردی و گردشگری
۳.۱۸	۱۵	رشته حقوق

جدول (۱) رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در رشته علوم انسانی بر اساس میانگین را نشان می دهد. با توجه به اینکه مقدار میانگین بدست آمده برای تمام رشته های علوم انسانی از میانگین معیار (۳) بالاتر می باشد، نشان می دهد که رشته های فوق مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در رشته علوم انسانی در شهرستان راز و جرگلان می باشد. همچنین نتایج جدول (۲) که به تفکیک الویت درج شده است، نشان می دهد که رشته تربیت معلم با میانگین (۴.۰۶)، رشته آموزش و ترویج کارآفرینی با میانگین (۳.۹۳)، رشته مددکاری اجتماعی با میانگین (۳.۸۹)، رشته اقتصاد کشاورزی با میانگین (۳.۸۷) و رشته کارآفرینی با گرایش کسب و کار با میانگین (۳.۸۶) به ترتیب در الویت های اول تا پنجم در رشته علوم انسانی می باشد. **سؤالات دوم: رشته های کارآفرین آموزش عالی در علوم تجربی کدام اند؟**

جدول (۳): رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در علوم تجربی بر اساس میانگین

میانگین	تعداد افرادی که گزینه بدون نیاز را انتخاب کردند	تعداد افرادی که بیشترین نیاز را دارند	رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در علوم تجربی در شهرستان راز و جرگلان
۳.۷۸	۵	۱۴۲	۱۶. رشته پزشکی
۳.۹۱	۰	۱۴۳	۱۷. رشته مامایی
۳.۸۹	۲	۱۳۹	۱۸. رشته پرستاری
۳.۵۷	۴	۱۲۲	۱۹. رشته شنوایی سنجی
۳.۴۵	۳	۱۰۴	۲۰. رشته بینایی سنجی
۳.۷۲	۳	۱۲۳	۲۱. رشته بهداشت محیط، حرفه ای و عمومی
۲.۴۸	۵	۱۲۶	۲۲. رشته داروسازی
۳.۵۳	۱	۱۰۷	۲۳. رشته علوم تغذیه

۳.۵۹	۵	۱۲۷	۲۴. رشته دندان پزشکی
۳.۵۰	۶	۱۱۷	۲۵. رشته فیزیوتراپی
۳.۷۱	۸	۱۳۰	۲۶. رشته گیاهان دارویی و معطر
۳.۷۲	۸	۱۳۰	۲۷. رشته دامپزشکی
۳.۴۰	۱۰	۱۱۰	۲۸. رشته مهندسی منابع طبیعی
۳.۴۶	۶	۱۰۹	۲۹. رشته مهندسی آب و خاک
۳.۷۹	۴	۱۳۳	۳۰. رشته زنبورداری
۳.۶۵	۸	۱۲۸	۳۱. رشته باغبانی
۳.۶۵	۲	۱۲۳	۳۲. رشته پرورش طیور
۳.۳۲	۱۳	۱۱۱	۳۳. رشته زیست گیاهی
۳.۱۲	۱۵	۹۱	۳۴. رشته زیست جانوری
۳.۳۱	۱۲	۱۰۵	۳۵. رشته گیاه پزشکی
۳.۲۳	۱۵	۹۱	۳۶. رشته زمین شناسی

جدول (۴): رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در علوم انسانی به تفکیک الویت

میانگین	الویت	رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در علوم تجربی در شهرستان راز و جرگلان
۳.۹۱	۱	رشته مامایی
۳.۸۹	۲	رشته پرستاری
۳.۷۹	۳	رشته زنبورداری
۳.۷۸	۴	رشته پزشکی
۳.۷۲	۵	رشته بهداشت محیط، حرفه ای و عمومی
۳.۷۲	۵	رشته دامپزشکی
۳.۷۱	۶	رشته گیاهان دارویی و معطر
۳.۶۵	۷	رشته باغبانی
۳.۶۵	۷	رشته پرورش طیور
۳.۵۹	۸	رشته دندان پزشکی
۳.۵۷	۹	رشته شنوایی سنجی
۳.۵۳	۱۰	رشته علوم تغذیه
۳.۵۰	۱۱	رشته فیزیوتراپی
۳.۴۸	۱۲	رشته داروسازی
۳.۴۶	۱۳	رشته مهندسی آب و خاک
۳.۴۵	۱۴	رشته بینایی سنجی
۳.۴۰	۱۵	رشته مهندسی منابع طبیعی
۳.۳۲	۱۶	رشته زیست گیاهی
۳.۳۱	۱۷	رشته گیاه پزشکی
۳.۲۳	۱۸	رشته زمین شناسی
۳.۱۲	۱۹	رشته زیست جانوری

جدول (۳) رشته‌های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در رشته علوم تجربی بر اساس میانگین را نشان می‌دهد. با توجه به اینکه مقدار میانگین بدست آمده برای تمام رشته‌های علوم تجربی از میانگین معیار (۳) بالاتر می‌باشد، نشان می‌دهد که رشته‌های فوق مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در رشته علوم تجربی در شهرستان راز و جرگلان می‌باشد. همچنین نتایج جدول (۴) که به تفکیک الویت درج شده است، نشان می‌دهد که رشته مامایی با میانگین (۳.۹۱) در الویت اول، رشته پرستاری با میانگین (۳.۸۹) در الویت دوم، رشته زنبورداری با میانگین (۳.۷۹) در الویت سوم، رشته پزشکی با میانگین (۳.۷۸) در الویت چهارم و رشته‌های بهداشت محیط، حرفه ای و عمومی با میانگین (۳.۷۱) و دامپزشکی با میانگین (۳.۷۱) در الویت پنجم در رشته علوم تجربی قرار دارند.

سوالات سوم: رشته‌های کارآفرین آموزش عالی در فنی - مهندسی کدام اند؟

جدول (۵): رشته‌های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در علوم تجربی بر اساس میانگین

میانگین	تعداد افرادی که گزینه بدون نیاز را انتخاب کردند	تعداد افرادی که بیشترین نیاز را دارند	رشته‌های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در فنی-مهندسی در شهرستان راز و جرگلان
۳.۴۸	۵	۱۰۹	۳۷. رشته مهندسی عمران
۳.۴۵	۴	۱۰۶	۳۸. رشته مهندسی تاسیسات
۳.۲۱	۱۷	۹۶	۳۹. رشته مهندسی معدن
۳.۵۳	۳	۱۱۴	۴۰. رشته مهندسی آبیاری
۳.۱۸	۱۰	۹۶	۴۱. مهندسی برق قدرت
۳.۶۲	۱	۱۱۲	۴۲. رشته راه سازی
۳.۶۸	۵	۱۲۷	۴۳. رشته تولیدی سازه های بتن و آجر
۳.۶۶	۱	۱۲۳	۴۴. رشته شهرسازی
۳.۶۶	۲	۱۱۸	۴۵. رشته نقشه کشی
۳.۴۲	۱	۱۰۱	۴۶. رشته مهندسی کامپیوتر
۳.۳۴	۶	۹۴	۴۷. شبکه های کامپیوتر
۳.۲۸	۱۰	۹۶	۴۸. رشته برنامه نویسی
۳.۴۴	۵	۱۱۲	۴۹. رشته مکانیک

جدول (۶): رشته‌های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در فنی - مهندسی به تفکیک الویت

میانگین	الویت	رشته‌های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در فنی-مهندسی در شهرستان راز و جرگلان
۳.۶۸	۱	رشته تولیدی سازه های بتن و آجر
۳.۶۶	۲	رشته شهرسازی
۳.۶۶	۲	رشته نقشه کشی
۳.۶۲	۳	رشته راه سازی
۳.۵۳	۴	رشته مهندسی آبیاری
۳.۴۸	۵	رشته مهندسی عمران
۳.۴۵	۶	رشته مهندسی تاسیسات
۳.۴۲	۷	رشته مهندسی کامپیوتر
۳.۳۴	۸	شبکه های کامپیوتر

۳.۲۱	۹	رشته مهندسی معدن
۳.۱۸	۱۰	مهندسی برق قدرت

جدول (۵) رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در رشته فنی و مهندسی بر اساس میانگین را نشان می دهد. با توجه به اینکه مقدار میانگین بدست آمده برای تمام رشته های فنی و مهندسی از میانگین معیار (۳) بالاتر می باشد، نشان می دهد که رشته های فوق مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در رشته فنی و مهندسی در شهرستان راز و جرگلان می باشد. همچنین نتایج جدول (۶) که به تفکیک الویت درج شده است، نشان می دهد که رشته تولیدی سازه های بتن و آجر با میانگین (۳.۶۸) در الویت اول، رشته های شهرسازی و نقشه کشی با میانگین (۳.۶۶) در الویت دوم، رشته راه سازی با میانگین (۳.۶۲) در الویت سوم، رشته مهندسی آبیاری با میانگین (۳.۵۳) در الویت چهارم و رشته مهندسی عمران با میانگین (۳.۴۸) در الویت پنجم در رشته فنی و مهندسی قرار دارد.

سؤالات چهارم: رشته های کارآفرین آموزش عالی در پیرا پزشکی کدام اند؟

جدول (۷): رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در پیرا پزشکی بر اساس میانگین

میانگین	تعداد افرادی که گزینه بدون نیاز را انتخاب کردند	تعداد افرادی که بیشترین نیاز را دارند	رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در پیراپزشکی در شهرستان راز و جرگلان
۴.۰۱	۰	۱۴۸	۵۰. رشته مامایی
۴.۱۱	۰	۱۴۹	۵۱. رشته بهداشت و پرستاری
۳.۶۷	۳	۱۱۷	۵۲. رشته علوم تغذیه
۳.۴۶	۳	۹۸	۵۳. رشته گفتاردرمانی
۳.۴۸	۵	۱۰۹	۵۴. رشته علوم آزمایشگاهی
۳.۷۸	۲	۱۲۶	۵۵. رشته فوریت های پزشکی
۳.۶۱	۲	۱۱۵	۵۶. رشته رادیولوژی
۳.۴۹	۸	۱۱۱	۵۷. رشته تکنسین اتاق عمل
۳.۴۳	۷	۱۰۸	۵۸. فناوری اطلاعات سلامت

جدول (۸): رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در پیرا پزشکی به تفکیک الویت

میانگین	الویت	رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در پیراپزشکی در شهرستان راز و جرگلان
۴.۱۱	۱	رشته بهداشت و پرستاری
۴.۰۱	۲	رشته مامایی
۳.۷۸	۳	رشته فوریت های پزشکی
۳.۶۷	۴	رشته علوم تغذیه
۳.۶۱	۵	رشته رادیولوژی
۳.۴۹	۶	رشته تکنسین اتاق عمل
۳.۴۸	۷	رشته علوم آزمایشگاهی
۳.۴۶	۸	رشته گفتاردرمانی
۳.۴۳	۹	فناوری اطلاعات سلامت

جدول (۷) رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در رشته پیراپزشکی بر اساس میانگین را نشان می دهد. با توجه به اینکه مقدار میانگین بدست آمده برای تمام رشته های پیراپزشکی از میانگین معیار (۳) بالاتر می باشد، نشان می دهد که رشته های فوق مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی در رشته پیراپزشکی در شهرستان راز و جرگلان می باشد. همچنین نتایج جدول (۸) که به تفکیک الویت درج شده است، نشان می دهد که رشته بهداشت و پرستاری با میانگین (۴.۱۱)، رشته مامایی با میانگین (۴.۰۱)، رشته فوریت های پزشکی با میانگین (۳.۷۸)، رشته علوم تغذیه با میانگین (۳.۶۷) و رشته رادیولوژی با میانگین (۳.۶۱) به ترتیب در الویت های اول تا پنجم در رشته پیراپزشکی قرار دارند.

سؤالات پنجم: رشته های تحصیلی مورد نیاز برای کارآفرینی خواهران متناسب با فرصت های کارآفرینی و اشتغال زایی در شهرستان کدام اند؟

جدول (۹): رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی خواهران بر اساس میانگین

میانگین	تعداد افرادی که گزینه بدون نیاز را انتخاب کردند	تعداد افرادی که بیشترین نیاز را دارند	رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی خواهران در شهرستان راز و جرگلان
۳.۸۷	۱	۱۳۷	۵۹. رشته طراحی دوخت
۳.۸۹	۱	۱۳۷	۶۰. رشته خیاطی و گلدوزی
۳.۸۷	۱	۱۲۲	۶۱. رشته چرم دوزی
۳.۷۶	۱	۱۱۴	۶۲. رشته تولیدی کیف و کفش
۴.۲۰	۱	۱۵۳	۶۳. رشته قالی بافی
۳.۹۴	۱	۱۳۴	۶۴. رشته صنایع دستی
۳.۸۲	۱	۱۲۳	۶۵. رشته صنایع نساجی
۳.۸۰	۱	۱۲۴	۶۶. رشته پرورش طیور
۳.۹۷	۱	۱۴۰	۶۷. رشته پرورش کرم ابریشم
۳.۴۶	۹	۱۱۷	۶۸. رشته پزشکی
۳.۳۹	۸	۱۰۴	۶۹. رشته دندان پزشکی
۳.۶۵	۵	۱۲۱	۷۰. رشته مامایی
۳.۶۲	۵	۱۲۲	۷۱. رشته پرستاری
۳.۴۶	۳	۱۰۷	۷۲. رشته بهداشت محیط، حرفه ای و عمومی
۳.۳۶	۶	۱۰۴	۷۳. رشته داروسازی
۳.۶۹	۸	۱۲۹	۷۴. رشته داروهای گیاهی
۳.۵۲	۴	۱۱۲	۷۵. رشته رادیولوژی
۳.۴۹	۴	۱۰۸	۷۶. رشته علوم آزمایشگاهی
۳.۴۳	۱	۱۰۱	۷۷. رشته مدیریت مالی
۳.۳۴	۳	۹۷	۷۸. رشته حسابداری
۳.۴۸	۱۲	۱۱۳	۷۹. رشته مربی کودک
۳.۵۴	۴	۱۱۲	۸۰. رشته گردشگری
۳.۲۸	۷	۹۵	۸۱. رشته حقوق

جدول (۱۰): رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی خواهران به تفکیک الویت

میانگین	الویت	رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی خواهران در شهرستان راز و جرگلان
۴.۲۰	۱	رشته قالی بافی
۳.۹۷	۲	رشته پرورش کرم ابریشم
۳.۹۴	۳	رشته صنایع دستی
۳.۸۹	۴	رشته خیاطی و گلدوزی
۳.۸۷	۵	رشته چرم دوزی
۳.۸۷	۵	رشته طراحی دوخت
۳.۸۲	۶	رشته صنایع نساجی
۳.۸۰	۷	رشته پرورش طیور
۳.۷۶	۸	رشته تولیدی کیف و کفش
۳.۶۹	۹	رشته داروهای گیاهی
۳.۶۵	۱۰	رشته مامایی
۳.۶۲	۱۱	رشته پرستاری
۳.۵۴	۱۲	رشته گردشگری
۳.۵۲	۱۳	رشته رادیولوژی
۳.۴۹	۱۴	رشته علوم آزمایشگاهی
۳.۴۸	۱۵	رشته مربی کودک
۳.۴۶	۱۶	رشته پزشکی
۳.۴۶	۱۶	رشته بهداشت محیط، حرفه ای و عمومی
۳.۴۳	۱۷	رشته مدیریت مالی
۳.۳۹	۱۸	رشته دندان پزشکی
۳.۳۶	۱۹	رشته داروسازی
۳.۳۴	۲۰	رشته حسابداری
۳.۲۸	۲۱	رشته حقوق

جدول (۹) رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی خواهران بر اساس میانگین را نشان می دهد. با توجه به اینکه مقدار میانگین بدست آمده برای تمام رشته های کارآفرینی خواهران از میانگین معیار (۳) بالاتر می باشد، نشان می دهد که رشته های فوق مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی خواهران در شهرستان راز و جرگلان می باشد.

همچنین نتایج جدول (۱۰) که به تفکیک الویت درج شده است، نشان می دهد که رشته قالی بافی با میانگین (۴.۲۰) در الویت اول، رشته پرورش کرم ابریشم با میانگین (۳.۹۷) در الویت دوم، رشته صنایع دستی با میانگین (۳.۹۴) در الویت سوم، رشته خیاطی و گلدوزی با میانگین (۳.۸۹) در الویت چهارم و رشته های چرم دوزی و طراحی دوخت با میانگین (۳.۸۷) در الویت پنجم برای کارآفرینی خواهران قرار دارند.

سؤالات ششم: رشته های تحصیلی مورد نیاز برای کارآفرینی برادران متناسب با فرصت های کارآفرینی و اشتغال زایی در شهرستان کدام اند؟

جدول (۱۱): رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی برادران بر اساس میانگین

میانگین	تعداد افرادی که گزینه بدون نیاز را انتخاب کردند	تعداد افرادی که بیشترین نیاز را دارند	رشته های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی برادران در شهرستان راز و جرگلان
۳.۸۱	۱۰	۱۳۸	۸۲. رشته مهندسی کشاورزی
۴.۰۶	۵	۱۵۵	۸۳. رشته دامپزشکی
۳.۶۲	۴	۱۱۶	۸۴. رشته گیاه پزشکی
۳.۸۰	۴	۱۳۴	۸۵. رشته زراعت
۴.۱۱	۱	۱۴۳	۸۶. رشته پرورش اسب
۴.۱۰	۰	۱۵۲	۸۷. رشته کرم ابریشم
۳.۹۷	۱	۱۳۵	۸۸. رشته زنبورداری
۳.۹۳	۱	۱۴۲	۸۹. رشته پرورش طیور
۳.۵۸	۵	۱۱۱	۹۰. رشته آبخیزداری
۳.۷۸	۱	۱۲۲	۹۱. رشته صنایع تبدیل و بسته بندی
۳.۸۹	۱	۱۳۷	۹۲. رشته داروهای گیاهی
۳.۶۰	۳	۱۱۸	۹۳. رشته پزشکی
۳.۵۳	۷	۱۱۹	۹۴. رشته دندان پزشکی
۳.۶۵	۵	۱۲۵	۹۵. رشته پرستاری
۳.۴۵	۴	۱۰۸	۹۶. رشته بهداشت محیط، حرفه ای و عمومی
۳.۵۰	۸	۱۱۵	۹۷. رشته داروسازی
۳.۴۱	۱۰	۱۱۳	۹۸. رشته رادیولوژی
۳.۵۰	۳	۱۰۸	۹۹. رشته مدیریت مالی
۳.۲۳	۶	۸۵	۱۰۰. رشته حسابداری
۳.۶۷	۱	۱۲۱	۱۰۱. رشته مهندسی عمران
۳.۵۲	۲	۱۱۳	۱۰۲. رشته علوم و مهندسی باغبانی
۳.۴۶	۷	۱۰۹	۱۰۳. رشته گیاه پزشکی
۳.۶۵	۳	۱۱۹	۱۰۴. رشته گردشگری
۳.۵۶	۲	۱۰۸	۱۰۵. رشته اقتصاد
۴.۹۱	۲	۱۳۱	۱۰۶. رشته کارآفرینی
۳.۴۵	۷	۱۰۴	۱۰۷. رشته برنامه نویسی کامپیوتر
۳.۵۶	۲	۱۰۶	۱۰۸. رشته مهندسی مکانیک
۳.۴۷	۵	۱۱۷	۱۰۹. رشته مهندسی صنایع چوب
۳.۳۷	۵	۱۰۵	۱۱۰. رشته مهندسی برق قدرت
۳.۵۵	۶	۱۲۰	۱۱۱. رشته مهندسی صنایع
۳.۴۶	۶	۱۱۰	۱۱۲. رشته راه اندازی و طراحی سایت

جدول (۱۲): های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی برادران به تفکیک الویت

میانگین	اولویت	رشته‌های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی برادران در شهرستان راز و جرگلان
۴.۹۱	۱	رشته کارآفرینی
۴.۱۱	۲	رشته پرورش اسب
۴.۱۰	۳	رشته کرم ابریشم
۴.۰۶	۴	رشته دامپزشکی
۳.۹۷	۵	رشته زنبورداری
۳.۹۳	۶	رشته پرورش طیور
۳.۸۹	۷	رشته داروهای گیاهی
۳.۸۱	۸	رشته مهندسی کشاورزی
۳.۸۰	۹	رشته زراعت
۳.۷۸	۱۰	رشته صنایع تبدیل و بسته بندی
۳.۶۷	۱۱	رشته مهندسی عمران
۳.۶۵	۱۲	رشته گردشگری
۳.۶۵	۱۲	رشته پرستاری
۳.۶۲	۱۳	رشته گیاه پزشکی
۳.۶۰	۱۴	رشته پزشکی
۳.۵۸	۱۵	رشته آبخیزداری
۳.۵۶	۱۶	رشته اقتصاد
۳.۵۶	۱۶	رشته مهندسی مکانیک
۳.۵۵	۱۷	رشته مهندسی صنایع
۳.۵۳	۱۸	رشته دندان پزشکی
۳.۵۲	۱۹	رشته علوم و مهندسی باغبانی
۳.۵۰	۲۰	رشته داروسازی
۳.۵۰	۲۰	رشته مدیریت مالی
۳.۴۷	۲۱	رشته مهندسی صنایع چوب
۳.۴۶	۲۲	رشته گیاه پزشکی
۳.۴۶	۲۲	رشته راه اندازی و طراحی سایت
۳.۴۵	۲۳	رشته بهداشت محیط، حرفه ای و عمومی
۳.۴۵	۲۳	رشته برنامه نویسی کامپیوتر
۳.۴۱	۲۴	رشته رادیولوژی
۳.۳۷	۲۵	رشته مهندسی برق قدرت
۳.۲۳	۲۶	رشته حسابداری

جدول (۱۱) رشته‌های مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی برادران بر اساس میانگین را نشان می‌دهد. با توجه به اینکه مقدار میانگین بدست آمده برای تمام رشته‌های کارآفرینی خواهران از میانگین معیار (۳) بالاتر می‌باشد، نشان می‌دهد که رشته‌های فوق مورد نیاز کارآفرین آموزش عالی برای کارآفرینی برادران در شهرستان راز و جرگلان می‌باشد. همچنین نتایج جدول (۱۲) که به تفکیک الویت درج شده است، نشان می‌دهد که رشته کارآفرینی با میانگین (۴.۹۱)، رشته پرورش اسب با میانگین (۴.۱۱)، رشته پرورش کرم ابریشم با میانگین (۴.۱۰)، رشته دامپزشکی با میانگین (۴.۰۶) و رشته زنبورداری با میانگین (۳.۹۷) به ترتیب در الویت‌های اول تا پنجم برای کارآفرینی برادران قرار دارند. دسته بندی رشته های مورد نیاز کارآفرین و اشتغال با رویکرد اقتصاد مقاومتی در شاخه های مختلف در شهرستان راز و جرگلان

جدول (۱۳): دسته بندی رشته های مورد نیاز کارآفرین و اشتغال در شاخه های مختلف در شهرستان راز و جرگلان

شماره الویت	رشته‌های الویت در حیطة	میانگین	نام حیطة
اول	رشته تربیت معلم	۴.۰۶	علوم انسانی
دوم	رشته آموزش و ترویج کارآفرینی	۳.۹۳	
سوم	رشته مددکاری اجتماعی	۳.۸۹	
چهارم	رشته اقتصاد کشاورزی	۳.۸۷	
پنجم	رشته کارآفرینی با گرایش کسب و کار	۳.۸۶	
اول	رشته مامایی	۳.۹۱	علوم تجربی
دوم	رشته پرستاری	۳.۸۹	
سوم	رشته زنبورداری	۳.۷۹	
چهارم	رشته پزشکی	۳.۷۸	
پنجم	رشته بهداشت محیط، حرفه ای و عمومی رشته دامپزشکی	۳.۷۲	
اول	رشته تولیدی سازه های بتن و آجر	۳.۶۸	فنی - مهندسی
دوم	رشته شهرسازی	۳.۶۶	
سوم	رشته نقشه کشی	۳.۶۲	
چهارم	رشته راه سازی	۳.۵۳	
پنجم	رشته مهندسی آبیاری	۳.۴۸	
اول	رشته بهداشت و پرستاری	۴.۱۱	پیرا پزشکی
دوم	رشته مامایی	۴.۰۱	
سوم	رشته فوریت های پزشکی	۳.۷۸	
چهارم	رشته علوم تغذیه	۳.۶۷	
پنجم	رشته رادیولوژی	۳.۶۱	
اول	رشته قالی بافی	۴.۲۰	کارآفرینی خواهران
دوم	رشته پرورش کرم ابریشم	۳.۹۷	
سوم	رشته صنایع دستی	۳.۹۴	
چهارم	رشته خیاطی و گلدوزی	۳.۸۹	

پنجم	رشته چرم دوزی	۳.۸۷	
	رشته طراحی دوخت		
اول	رشته کارآفرینی	۴.۹۱	
دوم	رشته پرورش اسب	۴.۱۱	
سوم	رشته کرم ابریشم	۴.۱۰	کارآفرینی برادران
چهارم	رشته دامپزشکی	۴.۰۶	
پنجم	رشته زنبورداری	۳.۹۷	

الویت بندی رشته ها به ترتیب میانگین از بین کلیه نیازهای آموزش عالی در رشته های مورد نیاز کارآفرین و اشتغال شهرستان رازوجرگلان

جدول (۱۴): الویت بندی رشته ها به ترتیب میانگین از بین کلیه نیازهای آموزش عالی در شهرستان رازوجرگلان

رشته مورد نیاز	میانگین	شماره الویت	نام حیطة
۱. رشته کارآفرینی	۴.۹۱	اول	کارآفرینی برادران
۲. رشته قالی بافی	۴.۲۰	دوم	کارآفرینی خواهران
۳. رشته بهداشت و پرستاری	۴.۱۱	سوم	پیرا پزشکی کارآفرینی برادران
۴. رشته پرورش اسب	۴.۱۰	چهارم	کارآفرینی برادران
۵. رشته کرم ابریشم	۴.۰۶	پنجم	کارآفرینی برادران علوم انسانی
۶. رشته دامپزشکی			
۷. رشته تربیت معلم			

با توجه به جدول (۱۴) رشته کارآفرینی با میانگین (۴.۹۱) در الویت اول از بین تمام شاخه ها جهت کارآفرینی برادران قرار دارد. رشته قالی بافی با میانگین (۴.۲۰) در الویت دوم از بین تمامی شاخه های جهت کارآفرینی خواهران قرار دارد. رشته بهداشت و پرستاری با میانگین (۴.۱۱) در شاخه پیرا پزشکی و رشته پرورش اسب با میانگین (۴.۱۱) جهت کارآفرینی برادران در الویت سوم از بین تمامی شاخه ها قرار دارد. رشته پرورش کرم ابریشم با میانگین (۴.۱۰) جهت کارآفرینی برادران در الویت چهارم و رشته های دامپزشکی جهت کارآفرینی برادران و رشته تربیت معلم در رشته علوم انسانی با میانگین (۴.۰۶) در الویت پنجم از بین تمامی شاخه ها قرار دارند.

بحث و نتیجه گیری

نیازسنجی در واقع فرآیند جمع آوری و تحلیل اطلاعات است که براساس آن نیازهای افراد، گروه ها، سازمان ها و جوامع مورد شناسایی قرار می گیرد. معمولاً هر برنامه آموزشی برای ایجاد تحول و تغییر در وضعیت موجود، طراحی و سپس به اجرا گذاشته می شود. از این رو اولین و اساسی ترین گام در تدوین و اجرای برنامه آموزشی، اجرای صحیح و مبتنی بر واقعیت فرآیند نیازسنجی است. نیازسنجی در حقیقت اصلی ترین موضوع در بحث آموزش بوده و از این جهت هر چقدر فرآیند نیازسنجی با دقت مورد بررسی قرار گیرد، درصد تحقق اهداف آموزش افزایش می یابد. در فرآیند آموزش، نیازسنجی به عنوان یکی از مولفه های اساسی و ضروری فرآیند برنامه ریزی در نظر گرفته می شود و هر کجا که مسئله تدوین طرح ها و اتخاذ مجموعه ای از تدابیر آموزشی مطرح باشد. تعیین نیازهای آموزشی اولین گام برنامه ریزی آموزش کارکنان و در واقع نخستین عامل ایجاد و تضمین اثربخش کارکرد آموزش و بهسازی است که اگر به درستی انجام شود، مبنای صحیح تری برای برنامه ریزی به عنوان نقشه اثربخشی فراهم خواهد شد و احتمال تطابق آن اهداف مورد نظر از جمله نیازهای سازمان، حوزه های شغلی و کارکنان و در نهایت اثربخشی، افزایش

خواهد یافت. به همین دلیل برای طراحی و اجرای برنامه‌های واقع‌بینانه و اثربخش، ضرورت دارد تا نیازها دقیقاً سنجیده و براساس نیازها، اهداف ویژه هر برنامه تدوین شده و سپس مجموعه اقدامات و وسایلی که به بهترین‌وجه نیازها را محقق می‌سازند، پیش‌بینی گردند. شناخت و تحلیل اثربخش نیازهای آموزشی، پیش‌نیاز یک سیستم آموزشی موفق است. لذا، بر این اساس و با توجه به اهمیت موضوع، پژوهش حاضر، با عنوان "نیازسنجی‌های آموزشی و مهارتی متناسب با فرصت‌های کارآفرین‌واشتغال شهرستان رازوجرگلان با رویکرد اقتصاد مقاومتی"، به بررسی متغیرهای مرتبط نیازسنجی آموزشی و مهارتی متناسب با فرصت‌های کارآفرین‌واشتغال در بین جوانان و اهالی شهرستان رازوجرگلان پرداخته است.

نتایج نشان داد رشته تربیت معلم با میانگین (۴۰۶)، رشته آموزش و ترویج کارآفرینی با میانگین (۳۰۳)، رشته مددکاری اجتماعی با میانگین (۳۰۸۹)، رشته اقتصاد کشاورزی با میانگین (۳۰۸۷) و رشته کارآفرینی با گرایش کسب و کار با میانگین (۳۰۸۶) به ترتیب در الویت‌های اول تا پنجم در رشته علوم انسانی می‌باشد. صفری و سمیع زاده (۱۳۹۱) در پژوهشی نیازسنجی آموزش دانش و مهارت کارآفرینی در رشته‌های علوم انسانی را انجام دادند که نتایج حاصل نشان داد تقریباً در همه رشته‌های علوم انسانی دانشگاه، وضعیت آموزش کارآفرینی چه از دید دانشجویان و چه از دید استادان دارای وضعیت نامناسبی است. در حقیقت مواد، محتوا و برنامه‌های فرعی علمی آموزشی و حتی شیوه‌های تدریس در رشته‌های علوم انسانی در انتقال مفاهیم کارآفرینی و کسب‌وکار به دانشجویان وضعیت مناسبی ندارند. همچنین از نظر استادان رشته‌های علوم انسانی دانشگاه، گنجاندن موضوعات آموزشی چون: مبانی کسب‌وکار، طرح کسب‌وکار، ارتباطات، مدیریت و سازمان، قوانین و مقررات حقوقی و تجاری، حسابداری، مدیریت مالی، کسب‌وکار الکترونیک، تأسیس کسب‌وکار، بازاریابی، مدیریت استراتژیک، کسب‌وکار بین‌الملل، مهارت‌های کارآفرینی، به عنوان یک واحد علمی-آموزشی در واحدهای درسی دانشجویان، برای گسترش دانش و مهارت کارآفرینی و افزایش آگاهی کارآفرینانه دانشجویان لازم است. که همسو با نتایج پژوهش حاضر است. چرا که در پژوهش حاضر از نیازهای کارآفرین آموزش عالی در رشته علوم انسانی آموزش و ترویج کارآفرینی، اقتصاد کشاورزی، کارآفرینی با گرایش کسب و کار و غیره می‌باشد که می‌توان با تحصیلات دانشگاهی و آموزش کاربردی در این رشته‌های گام‌های موثری برداشت. در تبیین نتایج فوق می‌توان بیان کرد. کارآفرینی در حوزه‌های، علوم انسانی و علوم طبیعی بسیار مورد اقبال قرار گرفته است تا جایی که وقتی صحبت از کارآفرینی به میان می‌آید، کارآفرینی در قالب ارائه محصول جدید به همراه تکنولوژی‌های مدرن تصور می‌شود. علوم انسانی این توانایی و قابلیت را دارد که در حوزه‌های خدماتی تخصصی و مشاوره‌های حرفه‌ای، اقدام به خلق فرصت کند. اهمیت علوم انسانی در برخورد نقادانه و منطقی با مسائل پیش‌روی جامعه است که قدرت تجزیه و تحلیل مسائل پیچیده اجتماعی و یافتن راه‌حل برای آنها را در بشر تقویت می‌کند. در رشته‌های علوم انسانی، کارآفرینی بیشتر ماهیت خدماتی دارد. در واقع به دلیل تفاوت‌های موجود بین خدمات و کالا و نوآوری خدماتی و نوآوری کالا، تضمینی برای یکسان بودن الگوهای نوآوری محصول فیزیکی با توسعه خدمات جدید وجود ندارد. طراحی برنامه‌های درسی علوم انسانی که به صورت میان رشته‌ای است، در حال حاضر وضعیت خاکستری دارد، زیرا چنان که لازم است واقعیت‌ها و نیازهای واقعی کشورها در نظر گرفته نشده است (نورآبادی و همکاران، ۱۳۹۴). اغلب نوآوری‌های خدماتی قبل از موفقیت در بازار، از مسیر قالب‌های نوآورانه پیروی می‌کنند. برخی قالب‌های نوآوری، درون فرایند توسعه خدمات جدید و بعضی دیگر خارج از فرایند آن رخ می‌دهد. یک قالب نوآوری بیانگر نوع خاصی از تغییرات در خصوصیات یک خدمت خاص یا ایجاد ویژگی‌های جدید برای یک خدمت است که می‌تواند در توسعه کارآفرینی علوم انسانی قابل توجه باشد. به اعتقاد خبرگان دانشگاهی، علوم انسانی بستر تمام علوم در هر کشوری است، بنابراین قبل از علوم فنی و تجربی، باید بستر توسعه توسط علوم انسانی فراهم شود. حرکت دانشگاه‌های آموزش محور به سمت دانشگاه‌های کارآفرین محور، با ایده تبدیل تئوری به عمل و تجاریسازی دانش بوده و آنچه در این میان نادیده گرفته شده، جایگاه علوم انسانی در توسعه کارآفرینی است. علوم انسانی و شناختی را نباید صرفاً از بعد اقتصادی یا اداری در نظر گرفت، بلکه باید از منظر فعالیت فکری و همچنین راهی برای توسعه خلاقیت‌ها و قابلیت‌های فردی به آن نگرست. اگر دانشگاه‌ها بتوانند به این دو کارکرد علوم انسانی توجه کنند، دانش‌آموختگان این رشته‌ها، افراد قابل و توانایی خواهند شد که جامعه را برای رویارویی با فناوری نرم آماده خواهند کرد. در شهرستان راز و جرگلان بیگانگی کنونی رشته‌های دانشگاهی با نیاز مردم و ناتوانی آن در گشودن گرهی از زندگی آنان کار را به جایی رسانده که به گفته مسوولان استان از جمعیت ۷۰ هزار نفری این شهرستان مرزی، تنها ۹۵ نفر دانشجو باشند، یعنی از هر ۶۲۱ نفر تنها یک

دانشجو در این شهرستان در حوزه آموزش عالی تحصیل می کند. ایجاد رشته‌های تحصیلی متناسب با نیازهای مناطق تاجایی اهمیت دارد که اگر دانشگاه ها، نیروهای متخصص متناسب با ظرفیت های آن مناطق تربیت کنند، شاید دیگر شاهد بسیاری از مشکلات اقتصادی و اجتماعی و پدیده ای به نام بیکاری و پیرو آن مهاجرت سالانه هزاران جوان از شهرستان مرزی رازوگرگان به کلانشهرها نباشیم. رشته‌های تربیت معلم، آموزش و ترویج کارآفرینی، مددکاری اجتماعی، اقتصاد کشاورزی و رشته کارآفرینی با گرایش کسب و کار از الویت‌های شاحه علوم انسانی در شهرستان رازوگرگان بودند که از نظر سازمان‌های واحدهای مختلف و همچنین دانشجویان شناسایی شده است که باید در الویت رشته‌ها قرار گیرد.

نتایج نشان داد رشته مامایی با میانگین (۳.۹۱) در الویت اول، رشته پرستاری با میانگین (۳.۸۹) در الویت دوم، رشته زنبورداری با میانگین (۳.۷۹) در الویت سوم، رشته پزشکی با میانگین (۳.۷۸) در الویت چهارم و رشته‌های بهداشت محیط، حرفه ای و عمومی با میانگین (۳.۷۱) و دامپزشکی با میانگین (۳.۷۱) در الویت پنجم در رشته علوم تجربی قرار دارند. نتایج پژوهش فوق با نتایج پژوهش مرادخانی و جباری (۱۳۹۵)، مالکیپور و دلور. (۱۳۹۴)، لوندکویست (۲۰۱۷) همسو می‌باشد.

نتایج نشان داد رشته تولیدی سازه های بتن و آجر با میانگین (۳.۶۸) در الویت اول، رشته‌های شهرسازی و نقشه کشی با میانگین (۳.۶۶) در الویت دوم، رشته راه سازی با میانگین (۳.۶۲) در الویت سوم، رشته مهندسی آبیاری با میانگین (۳.۵۳) در الویت چهارم و رشته مهندسی عمران با میانگین (۳.۴۸) در الویت پنجم در رشته فنی و مهندسی قرار دارد. نتایج پژوهش فوق با نتایج پژوهش مرادخانی و جباری (۱۳۹۵)، جمشیدنژاد و آرایش (۱۳۹۴)، تاج آبادی و همکاران (۱۳۹۲) و معصومی و کاوندی (۱۳۹۱) همسو می‌باشد. در تبیین نتایج فوق می‌توان بیان کرد از آنجا که امروزه بدلیل نبود زمینه ها و بسترهای لازم برای جذب و اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی و عدم توانایی آنها در خلق فرصتها و ایجاد زمینه کار برای خویش، مشکل کاریابی و کارآفرینی به مساله مهمی برای فارغ التحصیلان دانشگاهی تبدیل شده و می‌تواند به شکل گیری بحرانها و آسیب‌های اجتماعی متعددی شود که بررسی بیشتری را می‌طلبد. یکی از راهکارهای مناسب و مطمئن برای حل این مساله توانمند کردن آنها به مهارت کارآفرینی با تحصیلات دانشگاهی است که این توانایی می‌تواند جلوی بوجود آمدن بسیاری از چالشها و مسائل را بگیرد. دانشگاهها و مراکز آموزش عالی در حوزه کار آفرینی نقش برجسته ای دارند و با اقداماتی مانند تشکیل و راه اندازی رشته‌های مورد نیاز در کارآفرین بار آوردن فارغ التحصیلان می‌توانند نقش خود را به نحو مطلوب انجام دهند. یکی از راهکارهای مناسب و مطمئن برای حل این مسئله نیازسنجی رشته‌های مورد نیاز با توجه به نیاز منطقه می‌باشد. این فرایند باید در دانشگاهها ایجاد شود که می‌تواند جلوی بوجود آمدن خیلی از چالشها ومسائل را بگیرد. با توجه به اینکه شهرستان راز و جرگلان از نظر جمعیت جوانان می‌باشد و بیشتر جوانان جهت اشتغال به استان‌های مجاور و یا سایر استانها مهاجرت می‌کنند؛ توجه به اینکه حائز اهمیت می‌باشد. تحصیلات دانشگاهی اگر متناسب با نیاز منطقه باشد، از یک سو جهت گرایش جوانان به دانشگاهها و ادامه تحصیل می‌شود و از جهتی نیز با بدست آوردن تخصص در زمینه کارآفرینی، مهاجرت آنان نیز کمتر می‌شود. رشته‌های فنی و مهندسی از جمله تولیدی سازه های بتن و آجر، مهندسی آبیاری، رشته مهندسی عمران از نیازهای کارآفرینی در این شهرستان شناسایی شده است که با برنامه‌ریزی مسئولان می‌توان در این زمینه به کارآفرینی در این شهرستان افزود.

نتایج نشان داد رشته بهداشت و پرستاری با میانگین (۴.۱۱)، رشته مامایی با میانگین (۴.۰۱)، رشته فوریت های پزشکی با میانگین (۳.۷۸)، رشته علوم تغذیه با میانگین (۳.۶۷) و رشته رادیولوژی با میانگین (۳.۶۱) به ترتیب در الویت‌های اول تا پنجم در رشته پیراپزشکی قرار دارند.

نتایج نشان داد رشته قالی بافی با میانگین (۴.۲۰) در الویت اول، رشته پرورش کرم ابریشم با میانگین (۳.۹۷) در الویت دوم، رشته صنایع دستی با میانگین (۳.۹۴) در الویت سوم، رشته خیاطی و گلدوزی با میانگین (۳.۸۹) در الویت چهارم و رشته‌های چرم دوزی و طراحی دوخت با میانگین (۳.۸۷) در الویت پنجم برای کارآفرینی خواهران قرار دارند. نتایج پژوهش فوق با نتایج پژوهش مرادخانی و جباری (۱۳۹۵)، اکبری و همکاران (۱۳۹۴) و تاج آبادی و همکاران (۱۳۹۲) همسو می‌باشد. در تبیین نتایج فوق می‌توان بیان کرد وقتی بحث از اشتغال و کارآفرینی زنان به میان می‌آید، تعداد زنان کارمند به ذهن متبادر می‌شود، در حالی که بالاترین میزان اشتغال به زنان روستایی و خوداشتغال و کارآفرین شهری اختصاص دارد. بنابراین یکی از مهم‌ترین معیارها جهت سنجش درجه توسعه یافتگی یک کشور، میزان اهمیت و اعتباری است که زنان در آن کشور دارا می‌باشند. با توجه به این که نیمی

از کل جمعیت جهان را زنان تشکیل می دهند و دو سوم ساعات کار انجام شده توسط زنان صورت می پذیرد، تنها یک دهم درآمد جهان و فقط یک صدم مالکیت اموال و دارایی‌های جهان به زنان اختصاص یافته است. عدم مشارکت زنان در فعالیت‌های اقتصادی می‌تواند مشکلی بر سر راه توسعه‌ی کشور تلقی گردد. ضرورت کارآفرینی زنان را باید با افزایش و گسترش فرصت‌های شغلی بر مبنای خلاقیت که بار فرهنگی-ارزشی آن قابل کنترل است، پاسخ مثبت داد و از آنجا که زنان دارای طبع لطیف و مادرانه‌ای هستند باید شغلی را انتخاب نمایند که برای آن از هر حیث آمادگی داشته باشند. افزایش سطح تحصیلات زنان باعث شده آن‌ها امکان اشتغال به کارهای تخصصی را پیدا کنند. در شهرستان راز و جرگلان نیز زنان با توجه به شرایط اقتصادی اقدام به اشتغال در واحدهای مختلف دارد. اما با توجه به پایین بودن تخصص و آموزش کاربردی در این شهرستان و بخصوص در بین زنان، در اشتغال و کارآفرینی کمتر موفق هستند. از طرفی رشته‌های دانشگاهی ایجاد شده در شهرستان نیز با مزیت‌های موجود در منطقه، همخوانی ندارد. بنابراین نیازسنجی جهت کارآفرینی زنان از اهمیت بالایی برخوردار است.

نتایج نشان داد رشته کارآفرینی با میانگین (۴.۹۱)، رشته پرورش اسب با میانگین (۴.۱۱)، رشته پرورش کرم ابریشم با میانگین (۴.۱۰)، رشته دامپزشکی با میانگین (۴.۰۶) و رشته زنبورداری با میانگین (۳.۹۷) به ترتیب در الویت‌های اول تا پنجم برای کارآفرینی برادران قرار دارند. نتایج پژوهش فوق با نتایج پژوهش زابری و خسروی پور (۱۳۹۷)، مالکپور و دلور (۱۳۹۴)، جمشیدنژاد و آرایش (۱۳۹۴)، معصومی و کاوندی (۱۳۹۱) و وینتر و کلنز (۲۰۱۸) همسو می‌باشد. در تبیین نتایج فوق می‌توان بیان کرد آموزش کارآفرینی یکی از مهم‌ترین فعالیت‌ها می‌باشد که اجرای برنامه‌های آن از سطح خانواده، مدرسه تا دانشگاه و سازمان گسترده شده است. آموزش عالی می‌تواند با آموزش‌های کارآفرینانه و از طریق انتقال دانش کاربردی در زمینه اشتغال، ایجاد مهارت‌ها و توانایی‌های مورد نیاز در زمینه کارآفرینی، بسترسازی لازم را برای توانمندی دانشجویان به عمل آورد. همچنین طبق بیانات مقام معظم رهبری نیاز اساسی کشور برای کارآفرینی، آمادگی کشور برای جهش و فشار اقتصادی دشمنان است و دانشگاه به عنوان یکی از نهادهای مهم فرهنگی می‌تواند در این زمینه نقش آفرینی کند. از طرفی در نظام آموزش عالی اقتصاد مقاومتی نیز به عنوان یک فرصت نیازمند بررسی است. مقاوم سازی درونی اقتصاد، یک راهبرد بلند مدت است که تنها تحت تدابیر خاصی می‌تواند محقق شود. در کشوری مانند ایران که به شدت وابسته به درآمدهای نفتی است، توسعه بخش‌های مولد اقتصاد، به خصوص بخش صنایع می‌تواند گام مهمی در مقاوم سازی اقتصاد به شمار آید و با توجه به وضعیت حال حاضر کشورمان که با بحران بیکاری، کاهش رشد اقتصادی و تحریم‌های ظالمانه روبرو است توسعه و ترویج کارآفرینی در دل افراد خلاق و نوآور در نظام آموزشی آن هم در بین دانشجویان که لازمه وجودی آن‌ها ایجاد کسب و کار هدایت افراد به بازار کار می‌باشد، به یک ضرورت جدی و اجتناب ناپذیر تبدیل شده است که شهرستان رازو جرگلان نیز از این قاعده مستثنی نیست و ایجاد کسب و کار در شهرستان بخصوص برای مردان ضرورت دارد. با توجه به نتایج حاصله پیشنهادات زیر داده می‌شود:

تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی متناسب با نیازهای حرفه‌ای زنان از جمله (رشته‌های بافی، رشته پرورش کرم ابریشم، رشته صنایع دستی، رشته خیاطی و گلدوزی، رشته چرم دوزی، رشته طراحی دخت و ... توسط سیاستگذاران نظام آموزشی کشور؛ گنجانیدن دروس مرتبط در برنامه‌های آموزشی رشته‌های دانشگاهی؛ فراهم کردن زمینه آموزش کارآفرینی در هنرستان‌ها، آموزشگاه‌ها و دانشکده‌ها به منظور تربیت نیروی انسانی کارآفرین؛ تخصیص بودجه کافی جهت اجرای نیازهای رشته پیراپزشکی در دانشگاه راز و جرگلان؛ ثبت نام بدون آزمون رشته پیراپزشکی در دانشگاه راز و جرگلان؛ تاسیس آزمایشگاه‌هایی در زمینه رشته‌های پیراپزشکی جهت افزایش مهارت در این رشته‌ها؛ برگزاری کلاس‌های آموزشی جهت آگاهی و افزایش اطلاعات زنان در مورد نیازهای شناسایی شده از جمله دانش تجربی تولید، شناسایی بازارهای جدید، دانش ارتباطات و...؛ ترغیب و تشویق زنان و دختران به انجام فعالیت در زمینه صنایع دستی بومی و محلی از جمله قالی بافی، خیاطی و گلدوزی و چرم دوزی جهت حمایت و توسعه این مشاغل؛ معرفی فرصت‌های کارآفرینی و بیان جذابیت‌های کارآفرینی از زبان کارآفرینان به منظور گسترش کارآفرینی به عنوان یک انتخاب شغلی برای مردان؛ دادن آگاهی‌های لازم به مردان در مورد اشتغال و تأثیرگذاری آنان بر بنیان‌های اقتصادی و فرهنگی خانواده؛ انتخاب فراگیران در دوره‌های آموزشی براساس نیازهای منطقه آنها اعمال و در نیازسنجی آموزشی به نیازهای اجتماعی، فردی و شخصی فراگیران توجه شود.

منابع و مراجع

- [۱] آقاجانی، حسنعلی؛ صمدی میارکلانی، حمزه. (۱۳۸۹). انتظارات متقابل دانشگاه و صنعت. اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت نوآوری و کارآفرین، شیراز، ۲۷ بهمن.
- [۲] ارزانش، آسیه؛ خسروی پور، بهمن. (۱۳۹۶). کارآفرینی و آموزش عالی، اولین همایش ملی نهادینه سازی کارآفرینی در توسعه پایدار با رویکرد آموزش عالی، اهواز، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان، ۹ اسفند.
- [۳] امیری لولاکی، زهرا؛ داداشی، ایمان؛ غفاری، رحمان؛ صداقت، مائده. (۱۳۹۳). تدوین استراتژی دانشگاه آزاداسلامی بابل در جهت تحقق اقتصادمقاومتی، همایش ملی تحلیل راهبردی دیدگاه های مقام معظم رهبری در اقتصاد و مدیریت حماسه اقتصادی/ اقتصاد مقاومتی، بابل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل.
- [۴] الماسی، مجتبی؛ سهیلی، کیومرث؛ سپهیان قره بابا، اصغر. (۱۳۸۸). بررسی تأثیر به کار گیری دانش آموختگان آموزش عالی بر رشد اقتصادی - فصلنامه پژوهشهای اقتصادی، ۹(۴)، ۲۳-۴۰.
- [۵] انتظاریان، ناهید؛ طهماسبی، طاهره. (۱۳۹۰). بررسی میزان هماهنگی و انطباق نظام آموزش عالی و آموزش های فنی و حرفه ای با نیازهای بازارکار، ماهنامه کار و جامعه، ۱۴۰، ۵۹-۷۱.
- [۶] پرنده، کورش، پوراندخت، نیرومند، فرجی ارمکی، اکبر، علیزاده، ابوالفضل، احدیه، نرگس. (۱۳۹۱) ارائه چارچوب پیشنهادی جهت مهارت آموزی و توانمندسازی دانشجویان با رویکرد شایستگی محوری، اولین کنفرانس بین‌المللی توسعه صادرات و فناوری اطلاعات تهران، ۱۶ اردیبهشت.
- [۷] پیدایی، مهرداد. (۱۳۸۶). ارائه الگوی نیازسنجی آموزشی مبتنی بر تحلیل شکاف. نشریه اقتصاد (بررسی‌های بازرگانی)، ۲۶، ۱۲۳-۱۱۴.
- [۸] ترک زاده، جعفر؛ عامری فر، فرشاد. (۱۳۹۷). نقش آموزش عالی در تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در پرتو کارآفرینی اجتماعی، سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری و حسابرسی پویا، تهران، دانشگاه صالحان، ۱۱ آبان.
- [۹] تاج آبادی، رضا؛ رحیمی، محمد؛ شعبانی، سمیه. (۱۳۹۲). نقش آموزشهای فنی و حرفه ای در توسعه کارآفرینی و اشتغالزایی، همایش ملی دانشگاه کارآفرین (صنعت دانش محور)، بابلسر، دانشگاه مازندران، ۲۵ اردیبهشت.
- [۱۰] ثمری، عیسی. (۱۳۸۱). نیازسنجی آموزشی با رویکرد پودمانی. فناوران روستا، ۲(۶)، ۲۳-۳۲.
- [۱۱] حجازی، یوسف. (۱۳۸۵). چهار بنیان آموزش کشاورزی و منابع طبیعی، تهران: انتشارات پونه.
- [۱۲] خسروی پور، بهمن؛ خالدی، سکینه؛ کوره پز، حسنعلی. (۱۳۹۸). تحلیل ضرورت آموزش کارآفرینی در نظام آموزش عالی، همایش ملی اقتصاد، مدیریت توسعه و کارآفرینی با رویکرد حمایت از کالای ایرانی، زاهدان، سازمان مدیریت صنعتی نمایندگی سیستان و بلوچستان.
- [۱۳] دولتی، حسن؛ مطلبی، ابوطالب. (۱۳۹۶). تبیین راهبردها، الزامات و پیامدهای اقتصاد مقاومتی در نظام آموزش عالی، پژوهش در نظامهای آموزشی، ۱۱(۳۹)، ۱۳۵-۱۵۳.
- [۱۴] زایری، هاجر؛ خسروی پور، بهمن. (۱۳۹۷). نقش آموزشهای مهارتی در توانمندسازی و اشتغال دانش آموختگان رشته های کشاورزی، اولین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی ایران، تهران، مرکز بین‌المللی همایشها و سمینارهای توسعه پایدار علوم جهان اسلام.
- [۱۵] صادق عمل نیک، مرتضی. (۱۳۹۲). تعریف و تاریخچه کارآفرینی در فرایند رشد و توسعه علمی، فناوری و اقتصادی در ایران، اولین کنفرانس ملی نوآوری در مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات، تنکابن، موسسه آموزش عالی شفق، ۲۱ آذر.

- [۱۶] طالبی، بهنام؛ فیضی، شهلا. (۱۳۹۴). ضرورت‌های تربیت کارآفرین در آموزش عالی، اولین کنگره علمی پژوهشی سراسری توسعه و ترویج علوم تربیتی و روانشناسی، جامعه‌شناسی و علوم فرهنگی اجتماعی ایران، تهران، انجمن علمی توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین، ۱۲ شهریور.
- [۱۷] عظیمی، علی، صادقی، ناصر؛ صادقی، مهسا. (۱۳۹۵). ارتباط صنعت و دانشگاه، پلی به سوی مقاوم سازی اقتصاد، همایش ملی نظام آموزشی عالی و اقتصاد مقاومتی، تهران، دانشگاه علم و فرهنگ.
- [۱۸] کشاورز رودکی، ام البنین؛ مغربی سینکی، حامد؛ احمدی، سعید. (۱۳۹۶). ضرورت انجام نیاز سنجی در فرایند آموزش، پنجمین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی، آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران، تهران، انجمن توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین.
- [۱۹] محنت فر، یوسف؛ رحیمی، سیده‌ندا. (۱۳۹۳). سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ در تحقق اقتصادمقاومتی، همایش ملی تحلیل راهبردی دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در اقتصاد و مدیریت حماسه اقتصادی / اقتصاد مقاومتی، بابل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل، ۱۱ اسفند.
- [۲۰] محمدی، رضا؛ ظفری‌پور، طاهره؛ خدایی، ابراهیم. (۱۳۹۵). تبیین نقش نظام ارزشیابی آموزش عالی در تحقق اقتصادمقاومتی، همایش ملی نظام آموزشی عالی و اقتصاد مقاومتی، تهران، دانشگاه علم و فرهنگ.
- [۲۱] میرسپاسی، ناصر. (۱۳۸۴). مدیریت استراتژیک منابع انسانی و روابط کار، تهران: انتشارات میر.
- [۲۲] میرعمادی، طاهره. (۱۳۹۰). چارچوبی برای ارزیابی راهبردهای مقابله با تحریم از منظر نظام ملی نوآوری، سیاست علم و فناوری، ۳(۴)، ۸۳-۹۳.
- [۲۳] ملکی پور، احمد؛ حکیم زاده، رضوان؛ دهقانی، مرضیه؛ زالی، محمدرضا. (۱۳۹۵). مطالعه تطبیقی برنامه‌داری آموزشی کارآفرینی در قلمرو رشته‌های کارشناسی علوم اجتماعی و رفتاری در دانشگاه تهران با دانشگاه‌های پیشرو جهان پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، شماره ۳۸، ۸۹-۱۱۳.
- [۲۴] میرک‌زاده، علی‌اصغر؛ بهرامی، مجید. (۱۳۹۰). لزوم توجه به کارآفرینی اجتماعی به عنوان بستر پایداری در اجتماعات روستایی، کار و جامعه، شماره ۱۳۴.
- [۲۵] نیرومند، پوراندخت؛ حاجلو، محمدحسین؛ رنجبر، محبوبه؛ طاهرپور، علیرضا؛ موسوی، علی؛ حبیبی‌ینگجه، عزیز؛ پرنده، کورش؛ توکلی‌گلپایگانی، علی. (۱۳۹۱). سند راهبردی مهارت و فناوری سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور سال ۱۳۹۰، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، تهران.
- [۲۶] نیلی، مسعود. (۱۳۹۳). گزارش جمع‌بندی کنفرانس اقتصادی، موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، تهران، ۱۵/۱۰/۱۳۹۳، ۱-۳۵.
- [۲۷] یداللهی فارسی، جهانگیر؛ زالی، محمدرضا؛ باقری فرد، سیدمرتضی. (۱۳۹۰). شناسایی عوامل ساختاری موثر بر توسعه کارآفرینی دانشگاهی، مطالعه موردی دانشگاه جامع علمی-کاربردی، سیاست علم و فناوری، ۴(۱)، ۳۲-۱۷.

- [28] Bowman, M. J. (1986), "The human investment revolution in economic thought", *Sociology of Education*, Vol.39, No. 2:111-137
- [29] Chrisman, James & Kellermanns Franz (2006). *Entrepreneur*. In Michael Hitt & Duane Ireland, *Entrepreneurship*, Victoria : Blackwell Publishing, pp. 61-63.
- [30] Mccawley, P. F. (2009). *Method for conducting an educational needs assessment*. University of Idaho.
- [31] Oates, T.(2010).Parity of esteem between academic and vocational qualifications: time to abandon a misguided notion.Paper presented to Edge/Gatsby conference on technical education London Dec 201